

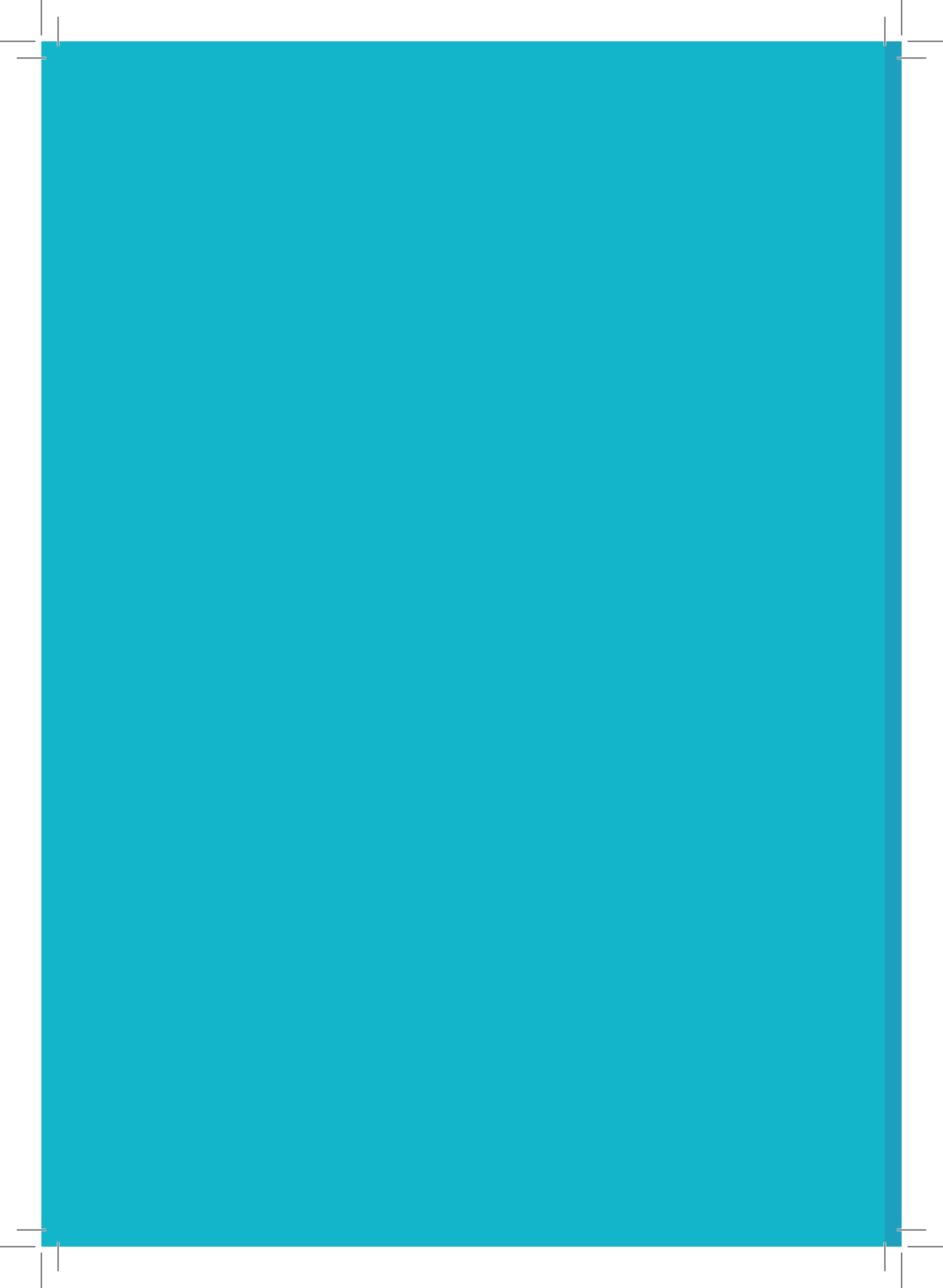
NVT

Nederlands als vreemde taal in de meertalige omgeving

NEDERLANDS ALS VREEMDE TAAL IN DE CARIBISCHE MEERTALIGE OMGEVING

taal:
unie

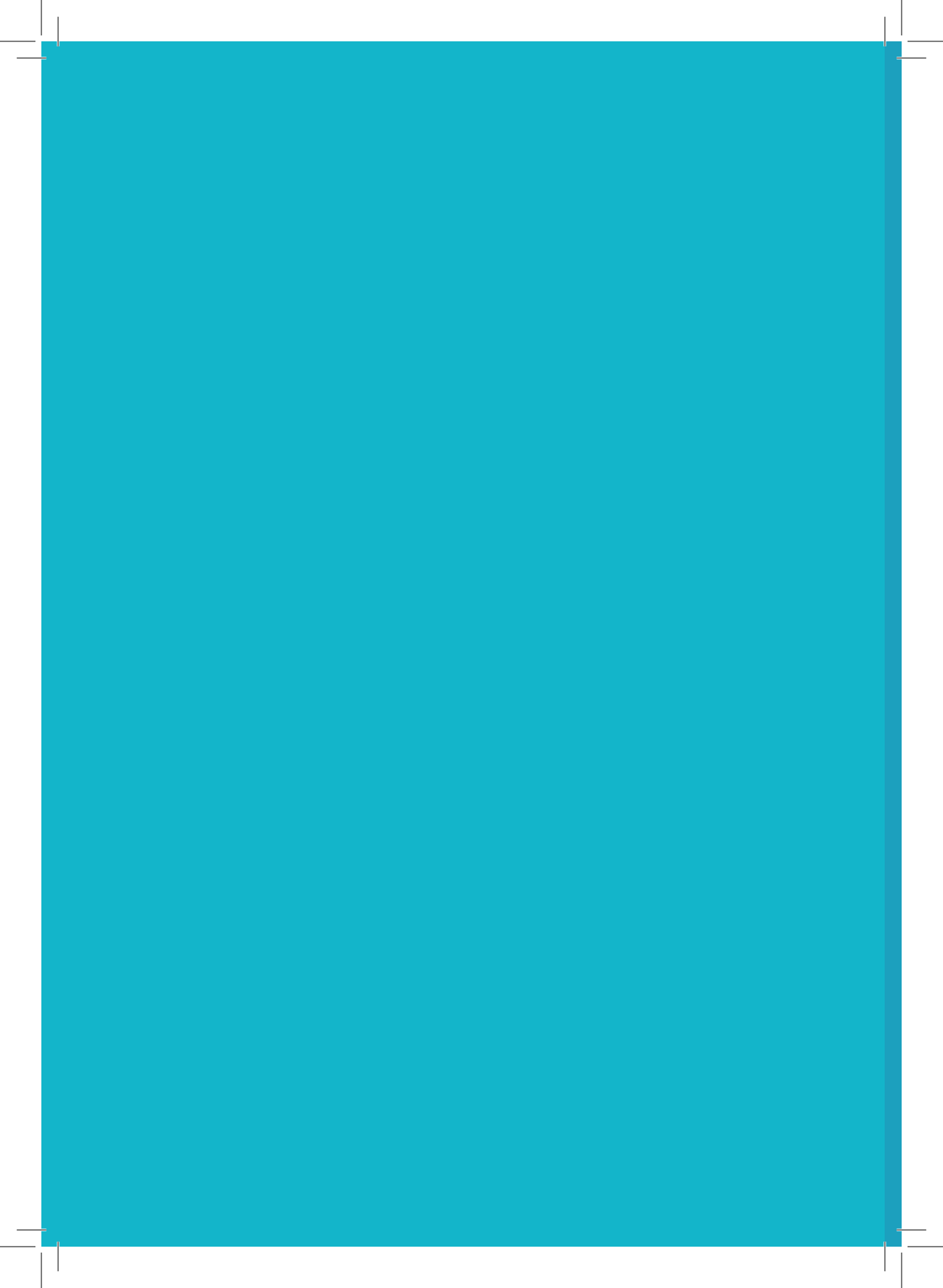

Inhoud

Introductie

1. NT1, NT2, NVT
2. Positie van het Nederlands in de meertalige omgeving van het Caribisch gebied
3. Waarom leren leerlingen Nederlands in het Caribisch gebied?
4. Waarom Nederlands als Vreemde Taal (NVT)?
5. NVT, hoe doe je dat?
6. Doorlopende leerlijnen
7. Nederlands en de overige vakken
8. Algemene tips
9. Netwerk NVT
10. NVT Materiaal

Nawoord

Voorwoord

Stel je voor, je krijgt als leerling de hele dag les in een taal die niet jouw moedertaal is. Een taal die je ook in je eigen woonomgeving niet hoort en die voor jou dus een vreemde taal is. Stel je voor, als leerkracht begrijpen de leerlingen in jouw klas niet altijd wat je bedoelt.

Dat is de situatie op de scholen in het Caribisch gebied. Voor veel leerlingen, en ook leerkrachten, is Nederlands niet de eerste, maar een vreemde taal. Dat omschrijven we als NVT: Nederlands als vreemde taal.

Wat betekent dat en hoe ga je daar mee om? Deze brochure is bedoeld om je wat meer achtergrond te geven. Daarnaast vind je hier ook enkele praktische tips terug die je op weg helpen om leerlingen in het Caribisch gebied het onderwijs te geven dat bij hen past.

1. NT1, NT2, NVT

Nederlands als moedertaal (NT1) is een bekend begrip, dan leer je Nederlands in een Nederlandstalige omgeving. Voor de meesten is NT2 (Nederlands als tweede taal) ook een bekend begrip.

NT2-leerders hebben Nederlands niet als moedertaal, maar leren het Nederlands wel in een Nederlandstalige omgeving. Of, met andere woorden: de leerders horen het Nederlands dagelijks om zich heen.

Maar NVT (Nederlands als vreemde taal) is een wat minder bekend begrip. We spreken over NVT als de leerders Nederlands leren in een niet-Nederlandstalige omgeving. Hier horen de leerders het Nederlands niet of nauwelijks buiten de les, zoals in het Caribisch gebied.

2. Positie van het Nederlands in de meertalige omgeving van het Caribisch gebied

De eilanden binnen het Koninkrijk zijn rijk aan talen. Iedereen spreekt wel twee of meer talen, soms zelfs binnen hetzelfde gesprek.

Op de Benedenwinden, Aruba, Curaçao en Bonaire is het Papiaments de meest gebruikte omgangstaal, op de Bovenwinden wordt het Engels het meest gebruikt.

Andere veel voorkomende talen zijn Spaans, Kreyol, Frans, Portugees, Arabisch, Chinees en Hindi. Het Nederlands is een van de (officiële) talen binnen deze meertalige samenlevingen, maar heeft wel een bijzondere positie door haar geschiedenis.

Op scholen is het Nederlands altijd een vak en vaak is het zelfs de instructietaal (met name op de Benedenwinden).

3. Waarom leren leerlingen Nederlands in het Caribisch gebied?

Hoewel het Nederlands niet de moedertaal is van het grootste deel van de bevolking, leert iedereen wel Nederlands op school. Dat heeft vooral te maken met het vergroten van de studiekansen voor de leerlingen.

Na het voortgezet onderwijs gaan veel leerlingen naar Nederland om verder te studeren. Dat heeft met name te maken met de kosten: in Nederland studeren is nog altijd veel goedkoper dan in de Verenigde Staten of Canada.

Bovendien wordt in veel beroepen Nederlandse taalvaardigheid gevraagd, denk aan werken bij de overheid, bij de politie of brandweer en in veel administratieve beroepen.

Op de eilanden zijn ook studiemogelijkheden, ook voor hoger onderwijs.

Op **Curaçao** kun je voor diverse studierichtingen in het hoger onderwijs naar:

- University of Curaçao (<https://www.uoc.cw>)
- ICUC (<http://www.icuc.org>).

Aruba biedt hoger onderwijs aan op:

- University of Aruba (<http://www.ua.aw>)
- IPA (<https://ipaaruba.com>), voor een lerarenopleiding voor het primair onderwijs.

Sint Maarten heeft de University of St. Martin (<https://usm.sx>), opleidingen voor (Engelstalig) hoger onderwijs.

4. Waarom Nederlands als vreemde taal (NVT)?

In het Caribisch gebied is Nederlands niet de moedertaal van de meeste leerlingen en is het voor hen een vreemde taal. Maar toch zien we daar scholen waar Nederlands de instructietaal is. Het gevolg: de leerlingen krijgen les in een voor hen vreemde taal.

Hierdoor ontstaat natuurlijk frictie: deze leerlingen krijgen les op dezelfde manier als Nederlandse leerlingen, zonder dat ze zich in dezelfde Nederlandstalige omgeving bevinden. Er is dus nood aan een andere benadering: zowel voor het vak Nederlands als voor de andere vakken die in het Nederlands gegeven worden.

De huidige praktijk is echter vaak anders. Dat heeft deels te maken met het gebruik van lesmateriaal dat uit Nederland komt, maar ook omdat we onbekend zijn met andere benaderingen om met het Nederlands in de Caribische context om te gaan. Verplaats je in de leerling: je krijgt elke dag les in een taal die je zelf

nog aan het leren bent op een wijze die nauwelijks aansluit bij de context waarin jij zit. Dat kan leiden tot ongenoegen, zowel bij de leerlingen als bij de leerkrachten.

Daarom past een vreemdetaalbenadering voor Nederlands beter bij de leerlingen in het Caribisch gebied die het Nederlands niet als moedertaal hebben. Deze bewustwording komt in het Caribisch gebied meer en meer op gang, niet alleen in het onderwijs maar ook daarbuiten.

Steeds meer wordt de samenleving zich ervan bewust dat de meertalige situatie van de eilanden een specifieke benadering vraagt: zowel voor het talenonderwijs als voor het Nederlands – NVT - dat past bij de leerlingen in de het Caribische meertalige context. In 2019 hebben de vier landen binnen het Koninkrijk dan ook afgesproken samen te werken op het gebied van NVT.

Vreemdetaaldidactiek: je kunt je voorstellen dat het leren van een vreemde taal een andere aanpak en een andere didactiek vraagt dan het leren van de moedertaal. Dat geldt niet alleen voor het aanleren, trouwens, maar ook voor het lesgeven in een taal die voor de meeste leerlingen niet de eerste taal is. En omdat leerlingen in het Caribisch gebied voornamelijk les krijgen in een taal die voor hen veelal niet de eerste taal is, is de vreemdetaaldidactiek dan ook een logische keuze. Deze leerlingen hebben niet zo veel tijd en gelegenheid als eerste taalsprekers om het Nederlands te leren. Daarom moeten ze de weinige tijd die hebben effectief inzetten om de taal toch op het gewenste niveau te kunnen beheersen.

5. NVT, hoe doe je dat?

Een hulpmiddel bij het leren van een vreemde taal, is het Europees referentiekader voor de vreemde talen (ERK). Deze ‘meetlat’ gaat uit van de vreemde taal leerder. Een vreemde taal leer je tenslotte anders dan je moedertaal. De opbouw in taalverwerving naar het te behalen niveau is dan ook anders dan bij moedertaal. Het ERK geeft hier richtlijnen voor.

Het ERK bestaat uit de **vijf vaardigheden** die bij het leren van een taal horen: lezen, luisteren, schrijven, spreken en gespreksvaardigheid. Wat leerlingen op een bepaald niveau moeten kennen, kunnen en weten staat per vaardigheid beschreven in de ‘doorlopende leerlijnen NVT’ (hierover later meer).

Het ERK kent zes niveaus: A1-A2: voor de beginnende gebruiker, B1-B2: voor de gevorderde gebruiker en C1-C2: voor de vaardige gebruiker. Streefniveau voor eind basisonderwijs is: A1 – ‘op weg naar A2’, voor vsbo (vmbo) A2 sbo (mbo): A2 – ‘op weg naar B1’, voor havo B1 en voor vwo B1 ‘op weg naar B2’.

Bij het ERK spreken we over ‘**functioneel taalgebruik**’: taal is communicatie en het gaat erom dat je elkaar begrijpt en op welk niveau je je kunt redden. Daarbij zijn grammatica en spelling van belang, maar zijn ze niet het belangrijkste doel.

Meer informatie:

<https://taalunie.org/dossiers/47/europees-referentiekader-erk>

CAN-DO statements

Het uitgangspunt hier is dat je uitgaat van wat een leerling al kan en dat je daarop voortbouwt. Oftewel: focussen op wat er wél goed gaat, in plaats van op wat je (nog) niet kan. Bij het monitoren en evalueren volgens het ERK wordt er dan ook gewerkt met 'can-do statements': wat kan een leerling al.

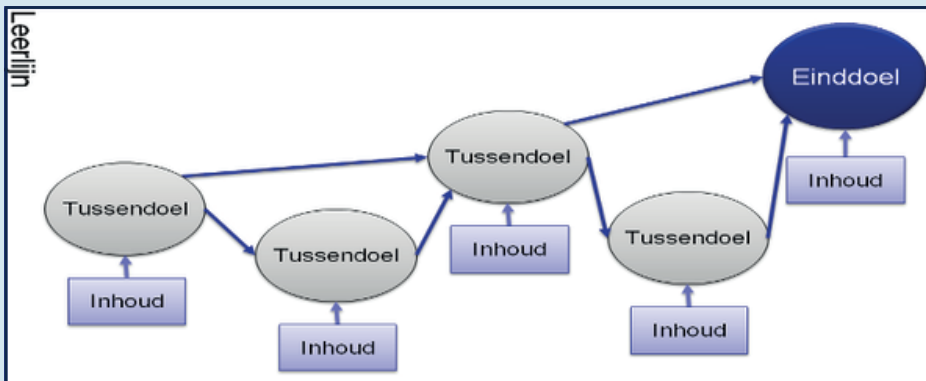
6. Doorlopende leerlijnen

De doorlopende leerlijnen NVT helpen je, per vaardigheid, om je streefdoelen in het Nederlands te bereiken. Ze tonen aan waar je per vaardigheid aan werkt en in welke fase van het leerproces de leerlingen zich bevinden.

Via deze vreemdetaalbenadering kun je op hetzelfde niveau uitkomen dan wanneer je Nederlands als moedertaal hebt.

Belangrijk om rekening mee te houden: bij het leren van een vreemde taal gaan de vaardigheden niet gelijk op. Je kunt bijvoorbeeld met lezen al op niveau A2 zitten en met luisteren op A1. Dat is niet erg, want de leerlijnen helpen je om gerichte aandacht aan de verschillende vaardigheden te geven.

Maar dit is dus wel precies de reden waarom de methodes uit Nederland niet optimaal werken: moedertaalleerders en vreemdtaalleerders kunnen tenslotte in een andere fase van taalverwerving zitten.

7. Nederlands en de overige vakken

Als Nederlands de instructietaal op school is, betekent dat meestal dat je lesmateriaal ook in het Nederlands is. Het gevolg: de meeste leerlingen in je klas zullen niet in een oogopslag begrijpen wat er staat. Als vakdocent moet je dan alert zijn en extra stappen ondernemen. Denk aan het verduidelijken van de betekenis van bepaalde begrippen, zodat elke leerling de tekst begrijpt.

Materiaal dat in het Nederlands is, komt vaak uit Nederland en is geschreven in de veronderstelling dat de gebruikers bekend zijn met de Nederlandse context. Dat geldt niet voor leerlingen in het Caribisch gebied. Het gaat dus niet alleen om woorden en begrippen, maar ook om de context. En daarin heb je als leerkracht altijd een extra stap te maken met bijvoorbeeld leesstrategieën, taalgebruik aanpassen en contextualisering.

8. DIDACTISCHE TIPS

In het Caribisch gebied is elke leerkracht ook een taalleerkracht, ook al geef je geen taalvak. In elk onderdeel op school is het van belang dat je je bewust bent dat je je in een meertalige omgeving bevindt, waarbij je altijd rekening moet houden met het feit dat niet iedereen dezelfde moedertaal heeft.

Belangrijk is dat leerlingen zich kunnen herkennen in het lesmateriaal. Relateer je materiaal aan de omgeving en belevingswereld van de leerlingen en bouw daar je curriculum op.

Refereer aan wat leerlingen al weten en bouw voort op eerdere kennis. Het ERK gaat uit van wat je al kan: deze manier zorgt ervoor dat leerlingen verbanden leren leggen.

Taal is communicatie. Communicatieve vaardigheden staan dus centraal in elke les. Maak hiervoor gebruik van betekenisvolle opdrachten.

Iedere leerling leert anders en heeft eigen voorkeursstijl(en). Wissel daarom af in je didactische werkvormen om de verschillende manieren van leren tegemoet te komen.

Gebruik activerende werkvormen om taaluitingen te bevorderen: leerlingen leren een taal door de taal ze te gebruiken.

Focus op leerstrategieën waarbij leerlingen de taal leren als onderdeel van de les: denk aan ‘scaffolding’ (hulp) om taken te kunnen voltooien en ‘translanguaging’ (relaties leggen met andere talen).

Doeltaal is voertaal: dompel je leerlingen zo veel mogelijk onder in het Nederlands. Het lijkt gemakkelijk om even snel te vertalen, maar het rendement is dan echter dat leerlingen rekenen op jouw vertaling. Gebruik je eigen creativiteit om een begrip te verklaren in de doeltaal.

Taal is niet alleen taal, maar ook cultuur – en dus erg geschikt om culturen te integreren in de les.

Gebruik multimedia voor zover dat mogelijk is.

En, vergeet niet: wees positief, stimuleer en motiveer!

9. Netwerk NVT

Sinds februari 2020 bestaat het kernnetwerk NVT. De leden van dit netwerk zijn vertegenwoordigers van onderwijsbeleid en van de instituten voor hoger onderwijs op de zes eilanden. Deze unieke samenwerking pakt de vraagstukken die er zijn op het gebied van NVT op de eilanden op – en zijn dan ook hét aanspreekpunt voor NVT. Ook voor het eiland waar jij werkt is een vertegenwoordiger. Het netwerk is opgericht door de Taalunie, OCW en de landen binnen het Koninkrijk, Curaçao, Aruba en Sint Maarten.

De huidige vertegenwoordigers voor de eilanden zijn:

Aruba:

Eric Mijts (Universiteit van Aruba)

Vanessa Scholing-Pietersz (Directie onderwijs Aruba)

Bonaire: **Maritsa Silberie** (RCN/OCW)

Curaçao:

Wladimir Kleinmoedig, Irelnety Copra (Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport)

Liesbeth Echteld, Bernadette Berenos (Universiteit Curaçao)

Sint Maarten:

Oralie Boirard, Ruth Linger, Rose Fleming, Diedra Sprott (Ministerie van Onderwijs, Cultuur, Jeugd en Sport)

Saba en Sint Eustatius: **Elaine Marchena** (RCN/OCW)

Coördinator kernnetwerk NVT: **Marjan de Visser-Lemstra** (Curaçao)

Nawoord

Wij hopen dat deze informatie je helpt bij je lespraktijk in het Caribisch gebied. Mocht je speciale NVT-expertise hebben, of mooie praktijkvoorbeelden, laat het dan zeker weten aan een van onze netwerkleden. Want juist door samen te werken, zorgen we voor meer expertise en voor meer materiaal dat past bij de leerlingen in het Caribisch gebied!

Voor meer informatie kun je contact opnemen met:

- De coördinator en de kernnetwerkleden via nvtcarib@taalunie.org
- De Taalunie: Martijn Nicolaas, beleidsadviseur
- De UoC, UA, IPA
- Ministeries van Onderwijs van de landen, RCN/OCW, schoolbesturen, schooldirecties

Met dank aan Dr. Veronika Wenzel, Universität Münster

Telefoon
+ 31 (0)70 – 346 95 48
E-mail
info@taalunie.org

Bezoekadres
Paleisstraat 9
2514 JA Den Haag
Nederland

taal:
unie

www.taalunie.org